

Anne-Baba Tutumlarının Aile Katılımı Üzerindeki Yordayıcı Rolü: Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Ebeveynler Üzerine Bir Araştırma*

The Predictive Role of Parenting Attitudes on Family Involvement: A Study on Parents with Preschool-Aged Children

Yağmur Karan, Seval Elaldı, İrem Mutlu, Endam Düzyol-Türk

Yazar Bilgileri

Yağmur Karan
Bağımsız Araştırmacı,
yagmurkaran5@gmail.com

Seval Elaldı
Bağımsız Araştırmacı,
elaldiseval223@gmail.com

İrem Mutlu
Bağımsız Araştırmacı,
mutluirem49@gmail.com

Endam Düzyol-Türk
Arş. Gör., Dokuz Eylül
Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi,
endam.duzyolturk@deu.edu.tr

ÖZ

Bu çalışmada 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumlarıyla aile katılımları ve demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek hedeflenmiştir. Çalışma, ilişkisel tarama modeli şeklindedir. Bu araştırmanın evreni İzmir iline bağlı Buca ilçesinde 2023-2024 eğitim öğretim döneminde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarında eğitimini sürdürmekte olan 48-72 aylık 840 çocuğu olan ebeveynlerden oluşmaktadır. Evrenden basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 359 ebeveyn örneklem grubunu meydana getirmektedir. Veri toplama aracı olarak çocukların ebeveynleri aracılığıyla doldurulan Anne-Baba Tutum Ölçekleri, Aile Katılımı Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışmada tek yönlü varyans analizi, LSD ile Dunnett C testleri, bağımsız örneklemler için t testi, Pearson korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumu ve aile katılımı puanlarının çocukların cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. İstenmeyen anne baba tutumunun anne ve baba öğrenim düzeyine göre değişiklik gösterdiği saptanmıştır. İstenmeyen anne baba tutumunun ve okul temelli aile katılımının anne çalışma durumuna göre farklılaştığı saptanmıştır. Aile katılımının tüm boyutları ile istendik anne baba tutumları arasında düşük oranda pozitif korelasyon; istenmeyen anne baba tutumları arasında ise düşük oranda negatif korelasyon sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca istendik anne baba tutumunun aile katılımının pozitif; istenmeyen anne baba tutumunun ise aile katılımının negatif yönde bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Aile katılımı
Anne baba tutumları
Ebeveyn
Okul öncesi dönem

Keywords
Family involvement
Parenting attitudes
Parent
Preschool period

Makale Geçmişi
Geliş: 23.01.2025
Kabul: 03.10.2025

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship among parental attitudes, family involvement, and demographic characteristics of parents with children aged 48–72 months. The study adopted a correlational survey model. The population of this study consisted of parents of 840 children aged 48-72 months who were pursuing their education in independent kindergartens affiliated with the Ministry of National Education (MoNE) in the Buca district of İzmir during the 2023-2024 academic year. The sample group consisted of parents of 359 children selected from this population using the simple random sampling method. Data collection tools included the Parental Attitude Scales, Family Involvement Scale, and Personal Information Form, all completed by the children's parents. Analyses included one-way analysis of variance (ANOVA), LSD and Dunnett's C tests, independent samples t-test, Pearson correlation, and simple linear regression analysis. The findings indicated that parental attitudes and family involvement scores for children aged 48-72 months did not show significant differences based on the child's gender. It was found that undesirable parental attitudes varied in terms of the educational levels of mothers and fathers. Additionally, undesirable parental attitudes and school-based family involvement differed based on the mother's employment status. A low positive correlation was observed between all dimensions of family involvement and desirable parental attitudes, while a low negative correlation was found with undesirable parental attitudes. Furthermore, desirable parental attitudes were identified as a positive predictor of family involvement, while undesirable parental attitudes were found to be a negative predictor of family involvement.

*Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenen 1919B012317020 sayılı projeden üretilmiş ve 17. Ulusal Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf Karan, Y., Elaldı, S., Mutlu, İ., & Düzyol-Türk, E. (2025). Anne-baba tutumlarının aile katılımı üzerindeki yordayıcı rolü: Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynler üzerine bir araştırma. *TEBD*, 23(3), 2702-2720. <https://doi.org/10.37217/tebd.1625548>

Giriş

Ebeveynlik kavramı, anne-babaların çocuklarının gelişimlerini ve davranışlarını etkileme durumlarını simgeler (Batoool ve Mumtaz, 2015). Anne-babalar ilettikleri kalıtsal özellikler ve yetiştirme tutumları ile çocuklarının yaşamlarına her yönden uzun süreli etki ederler. Başka bir deyişle, çocukların bütün gelişim alanlarının şekillenmesinde anne baba tutumları önemli bir rol oynar (Banasich ve Brooks-Gunn, 1996). Anne baba tutumlarının araştırılması okul öncesi dönem ve çocuk gelişimi ile ilgilenen birçok araştırmacının ilgi odağı olmuştur (Gülay-Ogelman ve Özyürek, 2021). Tutum, nesne veya fikirlere yönelik duygu, fikir ve inançlar bütünü şeklinde belirtilebilir. Tutumlar, öğrenme yoluyla sonradan kazanılır ve yaşantı yoluyla değişkenlik gösterebilir. Kişilere, nesnelere veya durumlara tutumların etkisiyle belirli bir biçimde davranılır. İlerideki davranışların kısmen kestirilebilmesi için bireylerin tutumlarının bilinmesi gerekir (Özyürek, 2010).

Ebeveynlerin çocuğa yönelik tutum ve davranışları onların kişilikleri üzerinde büyük bir etki yaratmaktadır. Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları, farklı kaynaklarda çeşitli başlıklar altında ele alınsa da Maccoby ve Martin'in (1983) geliştirdiği sınıflandırma bu alandaki en geniş çerçevelerden biridir. Bu modele göre anne baba tutumları, ebeveynin çocuğa karşı duyarlılık ve taleplilik seviyelerine göre tanımlanır. Bu iki boyutun kesişiminden "yetkili, otoriter, hoşgörülü/izin verici ve ihmalkâr/ilgisiz" şeklinde dört ebeveynlik stili doğmaktadır (Maccoby ve Martin, 1983). Her ailenin çocuk yetiştirme konusu için kendine özgü tutum ve yaklaşımları bulunmaktadır. Aynı ebeveynler çocuklarına karşı bilerek ya da bilmeyerek farklı tutum ve davranış yöntemi yansıtabilirler. Ebeveynlerin davranışlarındaki ve tutumlarındaki bu tür değişiklikler farklı benliklere sahip çocukların yetişmesine neden olur (Çağdaş ve Şahin-Seçer, 2011). Aile katılımı çalışmalarının okul öncesi eğitim kurumlarında düzenli bir şekilde uygulanmasının ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarında önemli bir rol oynadığı saptanmıştır (Altay, 2007; Özyürek ve Tezel-Şahin, 2005).

Okul öncesi eğitimde aile katılımı, çocuğun yaşamını birlikte sürdürdüğü bireylerin çocuğun gelişimine ve eğitimlerine katkıda bulunduğu etkinlikler bütünüdür. Çocuğun birlikte yaşadığı bireyler genellikle anne ve babadır. Anne babanın olmadığı zamanlarda ise çocukların birlikte yaşadığı diğer bireyler de eğitime katılır (Köksal-Eğmez, 2008). Çocuğun eğitim aldığı kurumların en başında aile gelir. Bu nedenle ebeveyn çocuğun hayatında önemli bir yere sahiptir. Çocuğun yetiştiği ortamda aldığı eğitimin devamlılığı okul öncesi eğitim kurumlarında sağlanır. Bu kurumlarda çocuğun aldığı eğitimin evde aile katılımlarıyla desteklenmesiyle birlikte ev ile okul arasında bir bütünlük oluşturulur ve eğitimin devamlılığına katkı sağlanmış olur. Aynı zamanda ebeveynlerin eğitime katılarak çocukları ile ilgili bilgi edinmesine yarar sağlar. Çocuğun okul başarısını etkileyen en önemli etmenlerden birisi de anne babanın destekleyici bir şekilde çocuğun eğitimine katılmasıdır. Erken çocukluk eğitiminin başarılı olması durumunda çocuğun akademik başarısı yükselir ve kazandığı

beceriler daha kalıcı hâle gelir (Aydoğan, 2021; Tezel-Şahin ve Özyürek, 2011). Bu bağlamda okul öncesi eğitim kurumları, çocukların evlerinin dışında en fazla etkili eğitim öğretim gördükleri yer olarak belirtilmek ile beraber (Gobena, 2020), bu kurumlarda ve kurumların dışında çocukların gelişimleri ve başarıları açısından ebeveynlerin büyük önem taşıdığı bilinmektedir (Van Voorhis vd., 2013).

İlgili alanyazın incelendiğinde anne baba tutumlarına ilişkin çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Sak vd. (2015) tarafından yapılmış olan çalışmada 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin tutumları araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde anne babaların öğrenim durumlarına, yaşlarına, cinsiyetlerine, yaşadıkları bölgeye, sahip oldukları çocuk sayısı ve evlendikleri yaşa göre anne baba tutumlarının farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca anne babaların çoğunun tutumları hakkında belirli bir farkındalığa sahip olduğu ve bu tutumları açıklarken alanyazın ile paralellik gösterdiği saptanmıştır. Uygun ve Kozikoğlu'nun (2020) yapmış olduğu araştırmada Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı anaokullarında eğitimini sürdürmekte olan çocukların anne babalarının tutumları incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarında ebeveynlerin en fazla aşırı koruyucu ve demokratik tutumu benimsedikleri, izin verici ve otoriter tutumu ise daha az benimsedikleri tespit edilmiştir. Yurt dışında okul öncesi dönem çocuklarına ilişkin anne baba tutumu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğine sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Mayer ve Grishina (2019) tarafından yapılan çalışmada çocuk yetiştirme sürecinde ailenin değeri analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde anne babaların sadece üçte birinin okul öncesi eğitim programlarını iyi tanıdığı, çoğunun okul öncesi eğitim kurumlarının çalışmalarından memnun olduğu ve ebeveynlerinin %50'sinin okul öncesi eğitiminin kalitesini olumlu değerlendirdikleri saptanmıştır. Ridha vd. (2024) tarafından yapılan çalışmada aile katılımının çocukların okula başlama sürecindeki başarılarını ve sosyal uyumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmada ebeveynlerin çocukların tüm gelişim alanlarını ve okula hazır bulunuşluk durumlarını desteklemelerinde önemli bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir.

Aile katılımına ilişkin alanyazın incelendiğinde de benzer şekilde çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Bir araştırmada okul öncesi eğitim alan ebeveynlerde olmayan ebeveynlere kıyasla aile katılımının anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (Ekinci-Vural ve Kocabaş, 2016). Çakmak (2010) tarafından yapılan bir çalışmada okul öncesi eğitiminde çocuk-aile-program ve öğretmene ilişkin katkıları, planlama, öğretmenin rolü, aile katılımı ile bu katılımdaki yanlış uygulamalar ve bu katılıma yönelik etkinlik çeşitleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda ailelerin eğitim sürecine etkin bir şekilde katılmaları ile anaokullarında eğitim programının amaçlarını gerçekleştirebileceği ve etkinliklerin iyi biçimde yapılabileceği belirlenmiştir. Yapılan başka bir çalışmada ebeveynlerin anaokullarında verilen eğitime hangi oranda katıldıkları incelenmiştir. Çalışmanın bulguları incelendiğinde ailelerin eğitimlere katılma faaliyetlerinin yeterince yapılamadığı, öğretmen ve ailelerin

konu ile ilgili açıklamalarında farklılıklar olduğu görülmüştür. Eğitimde devamlılık ilkesi kapsamında ailenin eğitimin birebir içerisinde olması gerektiği ifade edilmiştir (Köksal-Eğmez, 2008). Yurt dışında okul öncesi dönem çocuklarında aile katılımı ile yapılan çalışmalar incelendiğinde çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Kang vd. (2017) tarafından yapılan bir çalışmada aile katılımının çocukların okula erken uyum sürecinde önemli bir etkisi olduğu saptanmıştır. Furey (2023) tarafından yapılan çalışmada ebeveynlerin eğitime katılımında okulların büyük bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Gross vd. (2020) aile katılımının kavramsallaştırılması konusunda çok az fikir birliğinin olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durum paydaşların aile katılımının erken öğrenmeyi desteklediğine dair inançlarına ilişkin farklı çalışma modellerinin olabileceğini ortaya çıkarmıştır. Çocukların öğrenme süreçlerinde aile katılımının önemi gözlenmiştir.

Anne baba tutumlarına ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi dönem çocukların davranışları, problem çözme becerileri, kişilik gelişimleri, karar verme becerileri ve sosyal değer kazanımları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanmıştır (Akyol, 2021; Bolat, 2022; Erol, 2022; Tatlıoğlu, 2012; Yurt ve Özyürek, 2023). Aile katılımına ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde ise anaokullarında gerçekleştirilen aile katılım etkinliklerine katılım gösteren ve göstermeyen ebeveynlerin çocuklarının problem davranışları ve sosyal yetkinlikleri, çocukların benlik saygısı ile sosyal duygusal uyumu, etkinlik planlarında aile katılımı, aile katılımı etkinliklerine ilişkin öğretmenlerin öz-yeterlik inançları, katılım düzeyleri bağlamında anne ve babalar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanmıştır (Ekici, 2017; Ergüden vd., 2020; Kurtulmuş, 2016; Özen, 2018; Varol vd., 2023).

Yurt içinde okul öncesi dönem çocuklarında anne baba tutumlarını ve aile katılımını bir arada inceleyen bir çalışmaya rastlanmıştır. Yoleri ve Taşdelen-Karçkay (2015) tarafından yapılan çalışmada okul öncesinde aile katılımının ebeveyn tutumları üzerinde yordayıcı etkisi incelenmiştir. Çalışmanın bulguları incelendiğinde demokratik anne baba tutumu üzerinde ev temelli aile katılımının anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Otoriter anne baba tutumu üzerinde ise ev temelli aile katılımının olumsuz bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde ise Cheung ve Kam (2019) tarafından yapılan bir çalışmaya rastlanmıştır. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin çeşitli aile katılım stratejilerine yönelik tutumları ve bu tutumların kendi ailelerindeki ilişkiler ile ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. Ancak bu çalışmanın öğretmen odaklı olduğu söylenebilir. Yurt dışında bu dönem çocuklarına yönelik anne baba tutumları ile aile katılımını bir arada inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumları ile aile katılımları ve bazı demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada anne baba tutumları ve aile katılımları çocuğun cinsiyeti, anne çalışma durumu, anne ve baba öğrenim düzeyi

değişkenleri açısından incelenmiştir. Yurt dışı ve yurt içinde yapılan çalışmalar bağlamında bu konuya ilişkin bir eksikliğin olduğu söylenebilir. Yurt içinde konuya ilişkin yapılan çalışma pandemiden önce gerçekleşmiştir. Pandemiden sonra ebeveynlerin tutumlarının ve okullarda uygulanan aile katılım çalışmalarının değişiklik gösterdiği düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada farklı faktörleri kapsayan güncel ölçme araçları kullanılmıştır. Anne baba tutumları ve etkili aile katılımları çocukların kişilikleri ve gelişimleri üzerinde kritik bir etkiye sahip olduğu için yaşamın en önemli yılları olan okul öncesi dönemde bu konunun ele alınmasının alanyazına ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumları ve aile katılımları;
 - cinsiyet,
 - anne öğrenim düzeyi,
 - baba öğrenim düzeyi,
 - anne çalışma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumları ile aile katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumları aile katılımının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumları ile aile katılımları ve demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği için ilişkisel tarama modeli şeklinde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin düzeyini ve bu değişkenlerin nedenlerinden meydana gelen sonuçları saptamayı hedefler (Büyüköztürk vd., 2019).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni İzmir ili Buca ilçesi MEB'e bağlı bağımsız anaokullarında 2023-2024 eğitim öğretim yılında eğitimini sürdürmekte olan 48-72 aylık 840 çocuğu olan ebeveynlerden oluşmaktadır. Evrenden basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 359 çocuğu olan ebeveyn örneklem grubunu oluşturmaktadır. Çocukların 174'ü (%48,5) kız iken, 185'i (%51,5) erkektir. Çocukların annelerinin 58'i (%16,2) ilkökul, 140'ı (%39,0) lise ve 161'i (%44,8) üniversite mezunudur. Çocukların babalarının 62'si (%17,3) ilkökul, 152'si (%42,3) lise, 145'i (%40,4) üniversite mezunudur. Çocukların annelerinin 122'si (%34,00) çalışıyor iken 237'si (%66,00) çalışmamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Gülay-Ogelman ve Özyürek'in (2021) geliştirdiği Anne-Baba Tutum Ölçekleri (4-12 Yaş) kullanılmıştır. Ölçek 27 maddeden oluşmakta ve 14 maddeden oluşan istendik tutumları ve 13 maddeden oluşan istenmeyen tutumları kapsayan iki faktör bulunmaktadır. Ölçeklerin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı, İstendik Anne-Baba Tutum Ölçeği için .81 ve İstenmeyen Anne-Baba Tutum Ölçeği için .75 olarak hesaplanmıştır. Ölçek, 4-12 yaş aralığında çocuğu bulunan anne ve babalar tarafından çocuklarına sergiledikleri tutumlara ilişkin doldurulmaktadır. Bireysel bir şekilde puanlanıp değerlendirilmiş ölçeklerden yüksek puan alınması o ölçeğe yönelik tutumun baskın olduğunu göstermektedir. Çalışmada ayrıca Ahmetoğlu vd. (2018) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Aile Katılımı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 31 madde ve "ev temelli katılım" ($\alpha=.77$), "okul temelli katılım" ($\alpha=.84$) ve "ev-okul iş birliği temelli katılım" ($\alpha=.88$) şeklinde üç faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin faktörlerine ilişkin Cronbach's Alpha değerleri; ev-okul iş birliği temelli katılım .88, ev temelli katılım .77 ve okul temelli katılım .84 olarak saptanmıştır. Ölçek, 40-86 ay arasında çocuğu bulunan ebeveynler tarafından belirtilen üç boyut kapsamında aile katılımlarına ne sıklıkla katıldıklarına ilişkin doldurulmaktadır. Sonuçlar ortalama puanlar üzerinden incelenmekte olup ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu'nda "çocuğun cinsiyeti, anne ve baba öğrenim düzeyi, anne çalışma durumu" değişkenlerine ilişkin sorular bulunmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Anne-Baba Tutum Ölçekleri ve Aile Katılımı Ölçeği'nin çalışmada kullanılması için ölçeği geliştiren kişilerle iletişime geçilerek gerekli izinler alınmıştır. Uygulama öncesinde etik onay alınmıştır. Araştırmanın uygulaması sürecinde seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenen okulların okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler neticesinde rastgele sınıflar belirlenmiştir. Uygulama öncesi uygulamaya katılacak çocukların öğretmenlerine ve ebeveynlerine araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma öncesi çalışmaya katılım gönüllülüğe bağlı olması nedeniyle ebeveynlere Ebeveyn Onam Formu ile Gönüllü Katılım Formu gönderilmiştir. Çalışmaya gönüllü olan ebeveynlere Anne-Baba Tutum Ölçekleri, Aile Katılımı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu dağıtılarak belirtilen tarihte teslim alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadaki verilerin incelenmesi ve istatistiksel çözümlenmeler için IBM SPSS Statistics 26.0 programı kullanılmıştır. Analiz öncesinde kayıp değer ve uç değere rastlanmamıştır. Tabachnick ve Fidell (2013) tarafından sosyal bilimler kapsamındaki araştırmalarda çarpıklık ve basıklık değerleri $\pm 1,50$ arasında normal dağılım olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada çarpıklık ve basıklık değerlerinin .129 ile .257 arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda parametrik testler uygulanmıştır. Çalışmada

tek yönlü varyans analizi, LSD ile Dunnet C testleri, bağımsız örneklemeler için t testi, Pearson korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular

48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumları ile aile katılımları ve bazı demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur.

Tablo 1. Anne Baba Tutumu ve Aile Katılımı Düzeyleri

	<i>n</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
İstendik Tutum	359	47,000	70,000	64,329	5,186
İstenmeyen Tutum	359	13,000	64,000	26,507	7,811
Okul Temelli Katılım	359	10,000	40,000	26,933	8,063
Ev Temelli Katılım	359	11,000	44,000	34,309	7,389
Ev-Okul İş Birliği Temelli Katılım	359	10,000	40,000	25,822	7,733

Tablo 1 incelendiğinde 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin İstendik Anne-Baba Tutum Ölçeği ortalamasının 5,186, İstenmeyen Anne-Baba Tutum Ölçeği ortalamasının 7,811 olduğu görülmektedir. Aile Katılımı Ölçeği'nde ise okul temelli katılım boyutunda 8,063, ev temelli katılım boyutunda 7,389 ve ev-okul iş birliği temelli katılım boyutunda 7,733 ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Anne Baba Tutumu ve Aile Katılımı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Sonuçları

<i>Puan</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t testi</i>		
						<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
İstendik Tutum	Kız	174	64,431	4,928	.374	.362	357	.717
	Erkek	185	64,232	5,430	.399			
İstenmeyen Tutum	Kız	174	26,724	7,812	.592	.510	357	.610
	Erkek	185	26,303	7,825	.575			
Okul Temelli Katılımı	Kız	174	27,167	8,101	.614	.532	357	.595
	Erkek	185	26,714	8,043	.591			
Ev Temelli Katılım	Kız	174	34,615	7,064	.536	.760	357	.448
	Erkek	185	34,022	7,690	.565			
Ev-Okul İş Birliği Temelli Katılım	Kız	174	26,172	8,140	.617	.833	357	.405
	Erkek	185	25,492	7,337	.539			

Tablo 2'de ebeveynlerin istendik anne baba tutumu, istenmeyen anne baba tutumu ve aile katılımının tüm boyutlarının puanlarının çocukların cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t=.362; .510; .532; .760; .833; p>.05$).

Tablo 3'te istendik anne baba tutumunun, okul temelli aile katılımının, ev temelli aile katılımının ve ev-okul iş birliği temelli aile katılımının anne öğrenim düzeyine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>.05$). İstenmeyen anne baba tutumunda ise anne öğrenim düzeyine göre aritmetik ortalamaları arasındaki anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($F=4,553; p<.05$). Post-hoc analizlerde varyansların homojen olmadığı saptanmış ve Dunnet C testi uygulanmıştır ($LF=6,735; p<.05$). İstenmeyen anne baba tutumunun anne öğrenim düzeyi ilköğretim ve üniversite olan gruplar

arasında ilkökul mezunu olan annelerde anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < .05$). Ayrıca bu farkın etki büyüklüğü Cohen's $d = 0,433$ olup orta düzeyde bir etkiye işaret etmektedir. Bu bağlamda ilkökul mezunu olan annelerde üniversite mezunu olan annelere kıyasla daha fazla istenmeyen tutum görüldüğü söylenebilir.

Tablo 3. Anne Baba Tutumu ve Aile Katılımı Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Sonuçları

<i>f, \bar{X} ve ss Değerleri</i>			<i>ANOVA Sonuçları</i>									
<i>Puan</i>	<i>Anne Öğrenim Düzeyi</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	<i>Var. K.</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark*</i>	<i>Cohen's d</i>
İstendik Tutum	İlkökul	58	63,362	6,346	G.Arası	66,224	2	33,112	1,233	.293		
	Lise	140	64,593	5,068	G.İçi	9562,991	356	26,862				
	Üniversite	161	64,447	4,807	Toplam	9629,214	358					
	Toplam	359	64,329	5,186								
İstenmeyen Tutum	İlkökul	58	28,966	9,444	G.Arası	544,687	2	272,344	4,553	.011	1-3 3-1	0,433
	Lise	140	26,729	8,089	G.İçi	21295,045	356	59,818				
	Üniversite	161	25,429	6,669	Toplam	21839,733	358					
	Toplam	359	26,507	7,811								
Okul Temelli Katılım	İlkökul	58	26,966	7,874	G.Arası	247,914	2	123,957	1,917	.149		
	Lise	140	27,900	7,961	G.İçi	23024,481	356	64,676				
	Üniversite	161	26,081	8,171	Toplam	23272,396	358					
	Toplam	359	26,933	8,063								
Ev Temelli Katılım	İlkökul	58	33,828	7,782	G.Arası	16,753	2	8,376	.153	.858		
	Lise	140	34,350	7,696	G.İçi	19527,927	356	54,854				
	Üniversite	161	34,447	7,002	Toplam	19544,680	358					
	Toplam	359	34,309	7,389								
Ev-Okul İş Birliği Temelli Katılım	İlkökul	58	26,379	7,922	G.Arası	129,674	2	64,837	1,085	.339		
	Lise	140	26,357	7,858	G.İçi	21280,916	356	59,778				
	Üniversite	161	25,155	7,550	Toplam	21410,591	358					
	Toplam	359	25,822	7,733								

Tablo 4. Anne Baba Tutumu ve Aile Katılımı Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre Sonuçları

<i>f, \bar{X} ve ss Değerleri</i>			<i>ANOVA Sonuçları</i>									
<i>Puan</i>	<i>Baba Öğrenim Düzeyi</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	<i>Var. K.</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark*</i>	<i>Cohen's d</i>
İstendik Tutum	İlkökul	62	64,032	4,988	G.Arası	24,408	2	12,204	.452	.637		
	Lise	152	64,151	5,712	G.İçi	9604,807	356	26,980				
	Üniversite	145	64,641	4,684	Toplam	9629,214	358					
	Toplam	359	64,329	5,186								
İstenmeyen Tutum	İlkökul	62	28,435	7,472	G.Arası	367,433	2	183,717	3,046	.049	1-3 3-1	0,398
	Lise	152	26,638	8,495	G.İçi	21472,299	356	60,315				
	Üniversite	145	25,545	7,056	Toplam	21839,733	358					
	Toplam	359	26,507	7,811								
Okul Temelli Katılım	İlkökul	62	26,790	6,945	G.Arası	107,382	2	53,691	.825	.439		
	Lise	152	27,546	8,360	G.İçi	23165,014	356	65,070				
	Üniversite	145	26,352	8,194	Toplam	23272,396	358					
	Toplam	359	26,933	8,063								
Ev Temelli Katılım	İlkökul	62	34,452	6,048	G.Arası	29,391	2	14,695	.268	.765		
	Lise	152	33,980	7,901	G.İçi	19515,289	356	54,818				
	Üniversite	145	34,593	7,387	Toplam	19544,680	358					
	Toplam	359	34,309	7,389								
Ev-Okul İş Birliği Temelli Katılım	İlkökul	62	26,887	7,200	G.Arası	86,382	2	43,191	.721	.487		
	Lise	152	25,664	7,902	G.İçi	21324,208	356	59,899				
	Üniversite	145	25,531	7,788	Toplam	21410,591	358					
	Toplam	359	27,822	7,733								

Tablo 4'te istendik anne baba tutumunun, okul temelli aile katılımının, ev temelli aile katılımının ve ev-okul iş birliği temelli aile katılımının baba öğrenim düzeyine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$). İstenmeyen anne baba tutumunda ise baba öğrenim düzeyine göre aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($F=3,046$; $p<.05$). Post-hoc analizlerde varyansların homojen olduğu saptanmış ve LSD testi uygulanmıştır ($LF=2,258$; $p>.05$). İstenmeyen anne baba tutumunun baba öğrenim düzeyi ilkökul ve üniversite olan gruplar arasında ilkökul mezunu olan babalarda anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Bu farkın etki büyüklüğü Cohen's $d=0,398$ olup orta düzeyde bir etkiye işaret etmektedir. Bu durumda ilkökul mezunu olan babalarda üniversite mezunu olan babalara kıyasla daha fazla istenmeyen tutum görüldüğü ifade edilebilir.

Tablo 5. Anne Baba Tutumu ve Aile Katılımı Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Sonuçları

Puan	Anne Çalışma Durumu	n	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t testi			Cohen's d
						t	sd	p	
İstendik Tutum	Çalışıyor	122	64,836	4,945	.448	1,331	357	.184	0,407
	Çalışmıyor	237	64,068	5,297	.344				
İstenmeyen Tutum	Çalışıyor	122	24,525	6,320	.572	-3,818	307,288	.000	
	Çalışmıyor	237	27,527	8,306	.540				
Okul Temelli Katılım	Çalışıyor	122	25,041	8,293	.751	-3,232	357	.001	
	Çalışmıyor	237	27,907	7,781	.505				
Ev Temelli Katılım	Çalışıyor	122	33,787	7,392	.669	-.961	357	.337	
	Çalışmıyor	237	34,578	7,388	.480				
Ev-Okul İş Birliği Temelli Katılım	Çalışıyor	122	25,361	7,715	.698	-.810	357	.418	
	Çalışmıyor	237	26,059	7,748	.503				

Tablo 5 incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin istenmeyen anne baba tutumu ve okul temelli aile katılımı puanlarının anne çalışma durumu değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında annesi çalışmayan grupta anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($t=-.3.818$; $-.3.232$; $p<.05$). İstenmeyen anne baba tutumu için bu farkın etki büyüklüğü Cohen's $d=0,407$ olup orta düzeyde bir etkiye işaret etmektedir. Okul temelli aile katılımında ise etki büyüklüğü Cohen's $d=0,356$ olup küçük ile orta düzey arasında bir etkiye işaret etmektedir. Anne çalışma durumuna göre istendik anne baba tutumu, ev temelli aile katılımı, ev-okul iş birliği temelli aile katılımı puanlarının anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır ($t=.1.331$; $-.961$; $-.810$, $p>.05$).

Tablo 6'da aile katılımının okul temelli katılım, ev temelli katılım ve ev-okul iş birliği temelli katılımı boyutları ile istendik anne baba tutumları arasında düşük düzeyde pozitif korelasyon saptanmıştır ($r=.144$; $.222$; $.199$; $p<.05$). Aile katılımının ev-okul iş birliği temelli katılım, okul temelli katılım ve ev temelli katılımı boyutları ile istenmeyen anne baba tutumları arasında ise düşük düzeyde negatif korelasyon tespit edilmiştir ($r=-.151$; $-.218$; $-.150$; $p<.05$). Ayrıca istendik anne baba tutumunun aile katılımını pozitif yönde yordayarak ($p<.05$) varyansın .048'ini açıkladığı tespit edilmiştir. İstenmeyen anne baba tutumunun ise aile katılımını negatif yönde yordayarak ($p<.05$) varyansın .030'unu açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Anne Baba Tutumu ve Aile Katılımı Düzeyleri Arasındaki Pearson Korelasyon ve Basit Doğrusal Regresyon Analizleri Sonuçları

	Korelasyon		Regresyon									
	İstendik	İstenmeyen	Bağımsız	Bağımlı	F	p	R	R ²	D.R ²	β	t	p
Okul	r	.144	-.151							.220		
	p	.000	.004	İstendik	18,135	.000	.220	.048	.046		4,258	.000
	N	359	359									
Ev	r	.222	-.218	Aile	11,085	.001	.174	.030	.027		3,329	.001
	p	.000	.00									
	N	359	359	İstenmeyen								
Ev-Okul	r	.199	-.150	Tutum	11,085	.001	.174	.030	.027		3,329	.001
	p	.000	.004									
	N	359	359									

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumları ile aile katılımları ve bazı demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda 48-72 aylık çocukların cinsiyetlerine göre ebeveynlerin istendik anne baba tutumu, istenmeyen anne baba tutumu ve aile katılımının tüm boyut puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Alanyazında bu bulguyu destekleyen çok fazla çalışmaya rastlanmasına rağmen çelişen çalışmalara da rastlanmıştır. Yapılan bir araştırmada da çocuğun cinsiyetine göre anne baba tutumlarının önemli ölçüde değişikliğe yol açmadığı bulunmuştur (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008). Araştırma sonucu ile benzer şekilde Gümrükçü-Bilgici (2022), yaptığı araştırmada annelerin istendik ve istenmedik tutumlarının çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmadığını saptamıştır. Aktürk (2015), anaokulunda eğitimini sürdürmekte olan 60 aylık çocuklarla yaptığı araştırmada benzer bir şekilde annelerin kız veya erkek çocuğa sahip olmalarının tutumlarını etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Aslandağ vd. (2024) tarafından yapılan çalışmada çocuğu özel okulda okuyan velilerin aile katılım düzeyindeki farklılıkları incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda velilerin aile katılım düzeylerinin çocuklarının cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Eddy vd. (2001), Patterson'ın zorlama modeli hipotezini test ederek çocuklardaki antisosyal davranışta cinsiyete göre çok az fark tespit etmiş olup bunun yanı sıra ebeveynin çocuğa davranışında cinsiyete göre bir ayırım saptamamışlardır. Fantuzzo vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada da paralel bir şekilde ev-okul iş birliği temelli aile katılımı, okul temelli aile katılımı ve ev temelli aile katılımının cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Bu araştırma sonucunun aksine Atabey (2017), çocukları anasınıfına devam eden annelerin tutumlarını incelediğinde cinsiyetin demokratik tutumda etkili olduğunu ve erkek çocuk annelerinin daha çok demokratik tutum sergilediğini belirlemiştir. Domènech-Rodriguez vd. (2009), Latin ebeveynlerin daha çok koruyucu ebeveynlik stiline sahip olduğunu ve ebeveynlik tutumlarının kız ve erkek çocuklarına göre özerklik tanıma ve beklentiler konusunda erkek

çocuğunun lehine farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Alanyazındaki bu farklılığın örneklem grubunun farklı olmasından ve kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca son yıllarda yapılan araştırmalarda ebeveynlerin çocukların cinsiyetlerini gözetmeksizin gelişimleri için katılım gösterdikleri ve olumlu tutumlarda buldukları söylenebilir.

Bu araştırmada ebeveynlerin istedik anne baba tutumunun ve aile katılımının tüm boyutlarının anne ve baba öğrenim düzeyine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. İstenmeyen anne baba tutumunda ise anne ve baba öğrenim düzeyine ilişkin aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı görülmüştür. İstenmeyen anne baba tutumunun anne ve baba öğrenim düzeyi ilkökul ve üniversite olan gruplar arasında ilkökul mezunu olan anne ve babalarda anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda ilkökul mezunu olan ebeveynlerde üniversite mezunu olan ebeveynlere kıyasla daha fazla istenmeyen tutum görüldüğü ifade edilebilir. Aktürk (2015) tarafından yapılmış olan bir çalışmada anne öğrenim düzeyinin otoriter ve demokratik tutumda anlamlı bir farklılık göstermediği bunun yanı sıra aşırı koruyucu tutum ve izin verici tutumda farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Aşırı koruyucu tutum ilkökul mezunu annelerde diğer öğretim seviyelerine göre daha düşük çıkmıştır. İzin verici tutum oranının ise ilkökul mezunu olan annelerde lisans ve üstü eğitimi almış olan annelere istinaden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca anne-baba tutumunun baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Bu durumun lise, ön lisans ve lisans üstü eğitim gören babaların lehine olduğu tespit edilmiştir. Bazarbashı (2014) da izin verici tutumun annelerde ilkökul mezunu olanlarda ortaokul, lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunlarına göre daha fazla görüldüğünü belirlemiştir. Tortumluoğlu (1999) tarafından yapılan bir çalışmada ise annelerin aşırı koruyucu tutumlarının eğitim düzeyi yüksek olanlarda daha fazla görüldüğünü tespit etmiştir. Aslan ve Bozan (2020) tarafından yapılan çalışmada aile katılımının veli öğrenim durumuna göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu sonuçlar, mevcut araştırmanın bulgularıyla alanyazın arasında paralellik olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle ilkökul mezunu ebeveynlerde istenmeyen anne-baba tutumlarının (örneğin aşırı koruyucu ve izin verici tutumların) daha yüksek düzeyde görülmesi, benzer çalışmalarda da rapor edilmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin artmasıyla beraber çocukların gelişimi hakkında daha kapsamlı bilgiye sahip olmalarının bu durum üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Yapılan çalışma sonucunda istenmeyen anne baba tutumunun ve okul temelli aile katılımının anne çalışma durumuna göre farklılaştığı ve annesi çalışmayan grupta anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları doğrultusunda anne çalışma durumuna göre istedik anne baba tutumu, ev temelli aile katılımı ve ev-okul iş birliği temelli aile katılımında anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır. Atabey (2017) tarafından yapılan çalışmada anne çalışma durumunun anne tutumu üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Aktürk (2015) tarafından yapılan

çalışmada anne baba tutumlarının anne çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır. Başka bir çalışmada ise anne baba tutumlarının anne çalışma durumuna göre anlamlı ölçüde etkilenmediği tespit edilmiştir (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008). Bu çalışmalardaki farklılığın örneklem grubundaki ailelerin kültürel özelliklerinden, çalışmaların yapıldığı yıllardaki güncel durumlardan kaynaklanabileceği söylenebilir. Yamamoto vd. (2006) tarafından yapılmış olan bir çalışmada okul öncesi dönem çocuklarında çalışan annelerin çalışmayan annelere göre katılımlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmada çalışan annelerin çalışmayan annelere kıyasla çocukları için daha az vakit ayırabilecekleri öne sürülerek beklenmedik bir sonuç olduğu belirtilmiştir. Ancak çalışmada çalışan annelerin yarı zamanlı çalıştıkları için aktif katılımlarının olabileceği ifade edilmiştir. Bu bağlamda çalışmada okul temelli aile katılımının annesi çalışmayan grubun lehine olması şeklinde elde edilen sonucun çalışan annelerin mesai saatlerinin okul temelli aile katılımı zamanına denk gelme durumundan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında aile katılımının tüm boyutları ile istendik anne baba tutumları arasında düşük seviyede pozitif korelasyon; istenmeyen anne baba tutumları arasında ise düşük düzeyde negatif korelasyon sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca istendik anne baba tutumunun aile katılımının pozitif; istenmeyen anne baba tutumunun ise aile katılımının negatif yönde bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Yoleri ve Taşdelen-Karçkay (2015) tarafından yapılan çalışmada ev temelli aile katılımının demokratik anne baba tutumunun pozitif yönde yordayıcısı olduğu, otoriter tutumun ise negatif ve anlamlı yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda araştırmaların sonuçlarının paralellik gösterdiği ifade edilebilir. Bu çalışmada ele alınan istendik anne-baba tutumunun, diğer çalışmada demokratik tutumun ev temelli aile katılımının pozitif yönde yordayıcısı olmasıyla benzerlik gösterdiği; bu çalışmadaki istenmeyen anne-baba tutumunun ise diğer çalışmadaki otoriter tutumun ev temelli aile katılımının negatif yordayıcısı olmasıyla paralellik taşıdığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde pandemiden sonra ebeveynlerin tutumlarının ve okullarda uygulanan aile katılım çalışmalarının değişiklik gösterdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışma sonucunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Evli çiftlerin çocuk sahibi olmadan önce anne baba programlarına katılmalarına ilişkin teşviklerinin sağlanması, bu programlarda anne baba tutumları ve aile katılımları hakkında bilgilendirilmelerin gerçekleştirilmesi önerilmektedir.
- Aile katılımının tüm boyutlarının daha nitelikli şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla kapsamlı ebeveyn eğitim programları geliştirilerek ailelerin katılım süreçlerine entegre edilebilir.
- Öğretmenlerin aile katılım etkinliklerini planlı ve düzenli biçimde yürütmeleri ve etkinliklerle ilgili bilgileri önceden ebeveynlerle paylaşmaları önerilmektedir.

- Bu çalışma 48-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerle gerçekleştirilmiştir. Farklı eğitim kademelerindeki çocuklar ve aileleri ile bu konu incelenebilir.
- Ebeveyn tutumlarını destekleyici eğitimlerin artırılması ve olumsuz tutumları azaltmaya yönelik hizmetlerin yaygınlaştırılması, aile katılımının güçlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Kaynaklar

- Ahmetoğlu, E., Acar, İ. H., Sezer, T., & Akşin-Yavuz, E. (2018). Aile katılımı ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 21-40. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.-368784>
- Aktürk, F. M. (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akyol, T. (2021). Ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Diyalektolog - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 73-93. <https://doi.org/10.29228/diyalektolog.50016>
- Altay, F. B. (2007). *Okulöncesi kuruma (devlet özel) devam eden çocukların sosyal yeterlikleri ve olumlu sosyal davranışları ile ebeveyn stilleri arasındaki ilişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aslan, M. & Bozan, S. (2020). Okul öncesi eğitimde aile katılımı. *EJERCongress 2020 Bildiri Özetleri Kitabı* içinde (s. 1830-1831). Anı. <https://www.ejercongress.org/bildiri-ozetleri-kitabi/> sayfasından erişilmiştir.
- Aslandağ, G., Erol-Çalışkan, A., Uzun, M., Anbarlı, B., Demir, S., Çalışkan, M., & Erol, İ. E. (2024). Özel okullarda aile katılımının belirlenmesi. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences (BNEJSS)*, 10(2), 48-52.
- Atabey, D. (2017). Anasınıfına devam eden çocukların annelerinin anne tutumlarının incelenmesi (Çorum ili örneği). *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 145-167. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.296516>
- Aydoğan, Y. (2021). Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı. G. Yıldız (Ed.), *Aile eğitimi ve katılımı* içinde (s. 103-135). Pegem Akademi.
- Banasich, A. & Brooks-Gunn, J. (1996). Maternal attitudes and knowledge of child-rearing: Associations with family and child outcomes. *Child Development*, 67, 1186-1205.
- Batool, S. S. & Mumtaz, A. N. (2015). Development and validation of parenting style scale. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 30(2), 225-248.

- Bazarbashı, F. (2014). *2-6 yaşlarda çocukları olan annelerin duygusal zeka düzeyleri ve bazı demografik özellikleri ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bolat, S. N. (2022). *Anne baba tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cheung, S. K. & Kam, C. S. (2019). Hong Kong pre-service early childhood teachers' attitudes towards parental involvement and the role of their family relationship quality. *Journal of Education for Teaching*, 45(4), 417-433. <https://doi.org/10.1080/02607476.2019.1639261>
- Çağdaş, A. & Şahin-Seçer, Z. (2011). *Anne baba eğitimi*. Eğiten.
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 1-18.
- Domènech-Rodriguez, M. M., Donovanick, M. R., & Crowley, S. L. (2009). Parenting styles in a cultural context: Observations of "protective parenting" in first-generation Latinos. *Family Process*, 48(2), 195-210.
- Eddy, J. M., Leve, L. D., & Fagot, B. I. (2001). Coercive family processes: A replication and extension of Patterson's coercion model. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 27(1), 14-25.
- Ekici, F. Y. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişki. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 543-562.
- Ekinci-Vural, D. & Kocabaş, A. (2016). Okul öncesi eğitim ve aile katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1174-1185. <https://doi.org/10.17755/esosder.263223>
- Ergüden, N., Doğan, A., & Hastaoğlu, Z. Ş. (2020). Aile katılımının okul öncesi dönem çocuklarının benlik saygısı ve sosyal duygusal uyumu üzerindeki etkileri. *Nesne*, 8(17), 297-309. <https://doi.org/10.7816/nesne-08-17-10>
- Erol, E. T. (2022). Anne-baba tutumları ile 5-10 yaş grubu çocukların davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal, İnsan ve İdari Bilimler Dergisi (JOSHAS)*, 5(17), 597-617. <https://doi.org/10.31589/JOSHAS.142>
- Fantuzzo, J., Gadsden, V., Li, F., Sproul, F., McDermott, P., Hightower, D., & Minney, A. (2013). Multiple dimensions of family engagement in early childhood education: Evidence for a short

- form of the Family Involvement Questionnaire. *Early Childhood Research Quarterly*, 28(4), 734-742.
- Furey, M. (2023). *Family involvement in schools: A local perspective*. (Doktora Tezi). <https://www.proquest.com/docview/2860540618?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true> sayfasından erişilmiştir.
- Maccoby, E. E. & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. E. M. Hetherington & P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* içinde (s. 1-101). Wiley.
- Mayer, A. & Grishina, G. (2019). Specific of parent's attitude in preschool education. T. Martsinkovskaya, & V. R. Orestova (Ed.), *Psychology of subculture: Phenomenology and contemporary tendencies of development* (c. 64) içinde (s. 392-397). Future Academy. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.07.51>
- Gobena, G. A. (2020). Factors influencing participation in early childhood education: Its implication to quality-education. *International Online Journal of Education and Teaching*, 7(1), 355-371. <http://iojet.org/index.php/IOJET/article/view/647> sayfasından erişilmiştir.
- Gross, D., Bettencourt, A. F., Taylor, K., Francis, L., Bower, K., & Singleton, D. L. (2020). What is parent engagement in early learning? Depends who you ask. *Journal of Child and Family Studies*, 29(3), 747-760. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01680-6>
- Gülay-Ogelman, H. & Özyürek, A. (2021). Anne-baba tutum ölçekleri (4-12 yaş): Geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 1-16. <https://doi.org/10.47714/uebt.847581>
- Gümrükçü-Bilgici, B. (2022). 48-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile istedik ve istenmedik anne tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 5(1), 130-151. <https://doi.org/10.33400/kuje.1057189>
- Kang, J., Horn, E. M. & Palmer, S. (2017). Influences of family involvement in kindergarten transition activities on children's early school adjustment. *Early Childhood Education Journal*, 45, 789-800. <https://doi.org/10.1007/s10643-016-0828-4>
- Köksal-Eğmez, C. F. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı (Kocaeli'nde beş anaokulunda yapılan araştırma)*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kurtulmuş, Z. (2016). Okul öncesi eğitimde uygulanan etkinlik planlarında aile katılımı boyutunun incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(1), 71-84.

- Özen, F. (2018). *Okul öncesi öğretmenleri aile katılım çalışmalarına yönelik öz-yeterlik inançlarının incelenmesi.* (Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi). <https://gcris.pau.edu.tr/bitstream/11499/3184/1/Fatma%20%C3%96zen%20Proje%20%28tezsiz%29.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Özyürek, A. & Tezel-Şahin, F. (2005). Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5 6 yaş grubu çocuğa sahip anne babaların çocuk yetiştirme tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 121-136.
- Özyürek, M. (2010). *Engellilere yönelik tutumların değiştirilmesi.* Kök.
- Ridha, A. A., Jalal, N. M., & Halima, A. (2024). The influence of parental involvement on early childhood education (ECE) students' school readiness in Makassar. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 8(3), 3678-3690. <https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8032655>
- Sak, R., Şahin-Sak, İ., Atlı, S. & Şahin, B. (2015). Okul öncesi dönem: anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991. <https://doi.org/10.17860/efd.33313>
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics.* Pearson.
- Tatlıoğlu, K. (2012). Okul öncesi dönemde anne-baba tutumunun çocuğun kişilik gelişimine etkisi. *Turan-Sam*, 4(15), 83-91.
- Tezel-Şahin, F. & Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Tezel-Şahin, F. & Özyürek, A. (2011). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı.* Morpa Kültür.
- Tortumluoğlu, G. (1999). *Annelerin aile kavramını algılaması ve bunun çocuk yetiştirme tutumuna etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uygun, N. & Kozikoğlu, İ. (2020). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1494-1507. <https://doi.org/10.33206/mjss.639099>
- Varol, V., Kılıç, M., Yılmaz-Çelik, H., Güneş, M., & Varol, M. (2023). Okul öncesi dönemde aile katılım çalışmalarına anne ve babaların katılım düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 9(19), 157-177. <https://doi.org/10.59304/ijhe.1219001>
- Van Voorhis, F. L., Maier, M. F., Epstein, J. L., & Lloyd, C. M. (2013). The impact of family involvement on the education of children ages 3 to 8: A focus on literacy and math achievement outcomes and social-emotional skills. *Mdrc*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED545474.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- Yamamoto, Y., Holloway, S. D., & Suzuki, S. (2006). Maternal involvement in preschool children's education in Japan: Relation to parenting beliefs and socioeconomic status. *Early Childhood Research Quarterly, 21*(3), 332-346.
- Yoleri, S. & Taşdelen-Karçkay, A. (2015). Okul öncesi aile katılımının ebeveyn tutumlarını yordayıcı etkisi. *Milli Eğitim Dergisi, 45*(206), 121-134.
- Yurt, N. & Özyürek, A. (2023). Ebeveyn tutumları ile okul öncesi çocukların sosyal değer kazanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 21*(45), 129-150. <https://doi.org/10.34234/ded.1248344>

Extended Summary

When examining studies on parental attitudes, research has been found to investigate the relationship between preschool children's behaviours, problem-solving skills, personality development, decision-making skills, and acquisition of social values (Akyol, 2021; Bolat, 2022; Erol, 2022; Tatlılioğlu, 2012; Yurt and Özyürek, 2023). A domestic study examining both parental attitudes and family involvement in preschool children was conducted by Yoleri and Taşdelen Karçkay (2015). This study explored the predictive effects of family involvement on parental attitudes in preschool settings. The findings revealed that home-based family involvement was a significant predictor of democratic parental attitudes, whereas it had a negative effect on authoritarian parental attitudes. In international research, a study by Cheung and Kam (2019) investigated preschool teachers' attitudes toward various family involvement strategies and whether these attitudes were related to their own family relationships. However, this study is teacher-focused. No international studies examining both parental attitudes and family involvement in preschool-aged children together have been found.

This study aims to examine the relationship among parental attitudes, family involvement, and certain demographic characteristics in children aged 48-72 months. It also analyses parental attitudes and family involvement in terms of variables such as the child's gender, mother's employment status, and the educational levels of the mother and father. Based on domestic and international research, it can be said that this topic remains underexplored. The existing domestic study was conducted before the pandemic. It is thought that parental attitudes and family involvement practices in schools have changed post-pandemic. Additionally, this study utilized contemporary measurement tools encompassing various factors.

This study was designed as a correlational survey model as it aimed to examine the relationship among parental attitudes, family involvement, and demographic characteristics of children aged 48-72 months. The population of this study consisted of parents of 840 children aged 48-72 months who were pursuing their education in independent kindergartens affiliated with the Ministry of National Education (MoNE) in the Buca district of İzmir during the 2023-2024 academic

year. The sample group consisted of parents of 359 children selected from this population using the simple random sampling method. In this study, the Parental Attitude Scales (4-12 Years) developed by Gülay-Ogelman and Özyürek (2021) were used. Additionally, the Family Involvement Scale, adapted to Turkish culture by Ahmetoğlu et al. (2018), was used. Necessary permissions to use these scales were obtained by contacting the developers of the scales. Ethical approval was also secured before the application process. During the implementation phase, random classes were selected in collaboration with school administrators from schools identified using the random sampling method. Before the implementation, teachers and parents of the participating children were informed about the study. Since participation in the study was voluntary, the Parental Consent Form and Voluntary Participation Form were distributed to parents. Parents who agreed to participate were given the Parental Attitude Scales, Family Involvement Scale, and Personal Information Form, which were collected on the specified date. The following statistical methods were used in the study: one-way analysis of variance (ANOVA), LSD and Dunnett's C tests, independent samples t-test, Pearson correlation, and simple linear regression analysis.

It was observed that the mean score for the Desirable Parental Attitude Scale among children aged 48-72 months was 5.186, while the mean score for the Undesirable Parental Attitude Scale was 7.811. For the Family Involvement Scale, the mean scores were as follows: 8.063 for school-based involvement, 7.389 for home-based involvement, and 7.733 for home-school collaboration-based involvement. It was determined that the scores for desirable parental attitudes, undesirable parental attitudes, and all dimensions of family involvement did not show significant differences in terms of the gender of the children ($t = .362, .510, .532, .760, .833; p > .05$). Similarly, desirable parental attitudes, school-based family involvement, home-based family involvement, and home-school collaboration-based family involvement did not differ in terms of mother's education level ($p > .05$). However, undesirable parental attitudes were found to be significantly higher among mothers with primary school education compared to those with university education ($p < .05$). In this context, it can be stated that mothers with primary school education exhibited more undesirable attitudes than those with university education. No significant differences were found in desirable parental attitudes, school-based family involvement, home-based family involvement, and home-school collaboration-based family involvement in terms of the father's education level ($p > .05$). However, undesirable parental attitudes were significantly higher among fathers with primary school education compared to those with university education ($p < .05$). Thus, it can be stated that fathers with primary school education exhibited more undesirable attitudes than fathers with university education. The scores for undesirable parental attitudes and school-based family involvement were significantly higher among parents of children whose mothers were not working, based on the arithmetic means of the groups

($t=-3.818$; -3.232 ; $p<.05$). No significant differences were found in desirable parental attitudes, home-based family involvement, or home-school collaboration-based family involvement in terms of the mother's employment status ($t=1.331$, -0.961 , -0.810 ; $p>.05$). A low positive correlation was found between desirable parental attitudes and the dimensions of family involvement (school-based involvement, home-based involvement, and home-school collaboration-based involvement) ($r=.144$, $.222$, $.199$; $p<.05$). A low negative correlation was found between undesirable parental attitudes and the dimensions of family involvement ($r=-.151$, $-.218$, $-.150$; $p<.05$). Furthermore, it was determined that desirable parental attitudes positively predicted family involvement ($p<.05$), explaining 4.8% of the variance. Conversely, undesirable parental attitudes negatively predicted family involvement ($p<.05$), explaining 3.0% of the variance. In a study conducted by Yoleri and Taşdelen-Karçkay (2015), home-based parental involvement was found to be a positive predictor of democratic parenting attitudes and a negative and significant predictor of authoritarian attitudes. In this context, it can be stated that the results of the studies show consistency. In the present study, while desirable parenting attitudes were positively associated with home-based parental involvement (as seen in the democratic attitudes in the other study), undesirable parenting attitudes were negatively associated (aligning with the authoritarian attitudes identified in the other study). When examining the research, it is believed that the attitudes of parents and the parental involvement practices implemented in schools have undergone changes after the pandemic.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci, ikinci ve üçüncü yazar çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hâle getirilmesinde eşit oranda katkı sağlamıştır. Dördüncü yazar danışmanlıklarını gerçekleştirmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenen 1919B012317020 sayılı projeden üretilmiştir.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 16.04.2024 tarih ve 17 sayılı onayı ile yürütülmüştür.